

O'ZBEKISTONDA QUYOSH ENERGIYASIDAN FOYDALANISH
ISTIQBOLLARI

Sadullayev Nasullo Nematovich

*Texnika fanlari doktori, professor, Buxoro
muhandislik texnologiya instituti*

Nematov Shuxrat Nasillo o'g'li

PhD, Buxoro muhandislik texnologiya instituti

To'xtayev Shahzod Beshim o'g'li

Tadqiqotchi, Buxoro muhandislik texnologiya instituti

Annotatsiya. O'zbekiston quyoshli iqlimga ega bo'lib, bu mamlakatni quyosh energiyasidan foydalanishda katta salohiyatga ega qiladi. Quyosh energiyasi qayta tiklanadigan, toza va arzon energiya manbai bo'lib, O'zbekiston iqtisodiyoti va atrof-muhitini barqaror rivojlantirishda muhim rol o'ynashi mumkin.

Kalit so'zlar: energiya manbalari, energiya mustaqilligi, energiya resurslariga, quyosh panellari.

Kirish. Quyosh Energiyasi Resurslari

O'zbekistonning quyosh energiyasi resurslari juda boy. Mamlakat hududi dunyoning quyoshli hududlaridan biri hisoblanadi va quyosh nurlanishining o'rtacha yillik miqdori 2800-3000 soatni tashkil etadi. O'zbekistonning quyoshli kunlar soni yiliga 300 kunni tashkil qiladi. Bu esa O'zbekistonda quyosh energiyasi ishlab chiqarish uchun keng imkoniyatlar mavjudligini ko'rsatadi.

Quyosh Energiyasi Ishlab Chiqarish Texnologiyalari

Quyosh energiyasi ishlab chiqarish uchun bir qator texnologiyalar mavjud, jumladan:

- **Quyosh fotovoltaiik (PV) texnologiyasi:** Quyosh panellari yordamida quyosh energiyasini to'g'ridan-to'g'ri elektr energiyasiga aylantiradi.
- **Quyosh termal texnologiyasi:** Quyosh energiyasini issiqlik energiyasiga aylantiradi, keyin esa issiqlik energiyasi suvni isitish, binolarni isitish va boshqa maqsadlar uchun ishlatiladi.
- **Quyosh konsentratsiyasi texnologiyasi:** Quyosh nurlanishini katta maydonga konsentratsiyalash orqali yuqori haroratli issiqlik energiyasini ishlab chiqaradi, bu esa elektr energiyasini ishlab chiqarish uchun ishlatiladi [1,2].

O'zbekistonda Quyosh Energiyasidan Foydalanishning Istiqbollari

O'zbekistonda quyosh energiyasidan foydalanishda katta istiqbollari mavjud. Bu energiya manbaini quyidagi sohalarda qo'llash mumkin:

- **Elektr energiyasi ishlab chiqarish:** Quyosh energiyasidan elektr energiyasi ishlab chiqarish uchun keng ko'lamlı quyosh elektr stansiyalarini qurish mumkin. Bu elektr energiyasi ta'minotida gaz va ko'mirga bog'liqlikni kamaytirishga yordam beradi.

- **Uy-joylarni isitish va sovutish:** Quyosh termal texnologiyalaridan uy-joylarni isitish va sovutish uchun ishlatish mumkin. Bu energiya tejashga va karbon chiqindilarini kamaytirishga yordam beradi.

- **Sanoat korxonalarini energiya bilan ta'minlash:** Quyosh energiyasi sanoat korxonalarini energiya bilan ta'minlash uchun ham ishlatiladi. Bu sanoatning energiya iste'molini kamaytirishga va chiqindilarni kamaytirishga yordam beradi.

- **Qishloq xo'jaligida suvni sug'orish:** Quyosh energiyasi suvni pompalash tizimlarida ishlatilib, qishloq xo'jaligini sug'orishga yordam beradi. Bu suv resurslarini tejashga va qishloq xo'jaligi samaradorligini oshirishga yordam beradi [3].

Quyosh Energiyasidan Foydalanishning Afzalliklari

O'zbekistonda quyosh energiyasidan foydalanishning quyidagi afzalliklari mavjud:

- **Toza energiya:** Quyosh energiyasi ekologik jihatdan toza bo'lib, karbon chiqindilarini chiqarmaydi. Bu O'zbekistonning ekologik ahvolini yaxshilashga yordam beradi.

- **Qayta tiklanadigan energiya:** Quyosh energiyasi qayta tiklanadigan manba bo'lib, cheksiz ravishda foydalanish mumkin. Bu energiya ta'minotida barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi.

- **Arzon energiya:** Quyosh energiyasi ishlab chiqarishning narxi pasayib bormoqda va bu energiya manbai arzonroq bo'lib bormoqda. Bu energiya xarajatlarini kamaytirishga yordam beradi.

- **Energiya mustaqilligi:** Quyosh energiyasidan foydalanish O'zbekistonni energiya resurslariga bog'liqlikdan ozod qiladi va energiya mustaqilligini oshiradi [4].

Quyosh Energiyasidan Foydalanishda Vujudga Kelishi Mumkin Bo'lgan Muammolar

O'zbekistonda quyosh energiyasidan foydalanishda bir qator muammolar ham mavjud:

- **Boshlang'ich investitsiya:** Quyosh energiyasi tizimlarini qurishning boshlang'ich investitsiyasi yuqori bo'lishi mumkin.

- **Texnologiya:** Quyosh energiyasi ishlab chiqarish texnologiyalari doimiy ravishda rivojlanib bormoqda va bu texnologiyalarni o'zlashtirish uchun katta xarajatlar talab etiladi.

- **Maqom va siyosat:** Quyosh energiyasidan foydalanishni qo'llab-quvvatlovchi aniq qonunlar va siyosatlarni yaratish muhimdir.

- **Elektr tarmoqlarini integratsiya qilish:** Quyosh elektr stansiyalari elektr tarmoqlariga integratsiya qilinishi kerak, bu esa katta xarajatlarni talab qilishi mumkin [5].

Quyosh Energiyasidan Foydalanishni Rivojlantirish Yo'llari

O'zbekistonda quyosh energiyasidan foydalanishni rivojlantirish uchun quyidagi choralarni ko'rish kerak:

- **Davlat siyosati:** Quyosh energiyasidan foydalanishni qo'llab-quvvatlovchi aniq siyosatlarni yaratish.

- **Investitsiyalar:** Quyosh energiyasi tizimlarini qurish uchun investitsiyalarni jalb qilish.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

- **Texnologiyalar:** Zamonaviy quyosh energiyasi texnologiyalarini o'zlashtirish va rivojlantirish.
- **Tarmoqlar:** Quyosh elektr stansiyalarini elektr tarmoqlariga integratsiya qilish.
- **Jamoatchilik bilan ishlash:** Aholini quyosh energiyasi haqida o'qitish va ma'lumot berish.

Xulosa. O'zbekiston quyoshli iqlimga ega bo'lib, bu mamlakatni quyosh energiyasidan foydalanishda katta salohiyatga ega qiladi. Quyosh energiyasi toza, qayta tiklanadigan va arzon energiya manbai bo'lib, O'zbekiston iqtisodiyoti va atrof-muhitini barqaror rivojlantirishda muhim rol o'ynashi mumkin. Quyosh energiyasidan foydalanishni rivojlantirish uchun davlat siyosati, investitsiyalar, texnologiyalar, tarmoqlar va jamoatchilik bilan ishlash muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "O'zbekiston Respublikasi Elektr Energetika Sohaini Rivojlantirishning 2020-2025 yillarga mo'ljallangan strategiyasi" (2020)
2. "O'zbekiston Respublikasi Qayta Tiklanadigan Energiya Manbalarini Rivojlantirish Strategiyasi" (2021)
3. "O'zbekiston Respublikasining Quyosh Energiyasi Ishlab Chiqarishni Rivojlantirish bo'yicha Davlat Dasturi" (2022)
4. "Quyosh Energiyasi: Kelajak uchun toza va arzon energiya manbai" (2023)
5. "Quyosh energiyasi texnologiyalari: Rivojlanish istiqbollari va qo'llanilishi" (2024)

